

Pagkat-on Pinaagi sa Pagdula sa Mga Setting sa Sayo nga Pagkabata

CEBUANO

Unsa ang pagdula?

Gipakita sa mga pagtuon sa tibuok kalibutan nga ang mga bata makakat-on og molambo samtang sila nalambigit sa makahuluganon nga dula base sa mga kasinatian.

"Ang pagdula hinungdanon aron mapukaw og mahiusa ang usa ka halapad nga sakup sa mga abilidad sa intelektwal, pisikal, sosyal og mamognaon sa mga bata. Ang epektibo nga mga gawi sa sayo nga pagkabata naggamit sa hiniusa nga mga pamaagi sa pagtudlo og pagkat-on aron suportahan ang mapadayonon og gipaambit nga mga interaksyon sa mga bata. Pinaagi sa pagdula og uban pang mga oportunidad ang mga bata makakat-on sa pagsabot og paghimo og mga ideya mahitungod sa sosyal og natural nga kalibutan, ang mga tawo, mga dapit, mga butang og mga kasinatian nga ilang masogatan kada adlaw."

- VEYLDF, 2016, pg. 14

Ang pagdula natural nga moabut sa imong anak og usa ka importante nga bahin sa ilang pagkat-on og paglambo. Ang pagdula makatabang sa imong bata nga masabtan ang ilang kalibutan og magpadayon sa pagpalambo sa usa ka lig-on nga pagbati sa pagkatawo. Pinaagi sa pagdula ang imong anak makahanduraw, magpakaaron-ingnon, makamogna, magsuhid, mag-imbetiga, makigkomunikar, mangutana, makigsulti, maminaw, maghunahuna, mobati, mohikap og manimaho. Ang pagdula naglakip sa negosasyon, pagsulbad sa problema, pagkuha sa mga risgo, pagsulay sa bag-ong mga butang, og pagtan-aw kung giunsa ang paglihok sa mga butang. Ang imong anak makakat-on mahitungod sa ilang kaugalingon og sa uban, makakat-on sa mga lagda sa pagdula, makighigala, makapalambo og mga relasyon og mosalig sa mga tawo sa ilang palibot lakip na ang ilang mga magtutudlo og ubang mga bata.

Ang mga bata usahay magdula nga mag-inusara, makigdula sa usa o duha ka laing mga bata og magdula sa gagmay o dagkong mga grupo sa mga bata. Ang pagdula mahimong saba o hilum, pasibo o aktibo.

"Ang mga yugto sa walay hunong nga pagdula naghatag sa mga bata og panahon sa pag-imbento, pag-imbetiga og pagdiskobre, gamit ang daghang lainlain nga bukas nga materyal og mga kapanguhaan."

- VEYLDF, 2016, pg. 21

Pagkat-on pinaagi sa pagdula

Ang mga magtutudlo nagplano og programa aron matubag ang indibidwal nga mga interes og panginahanglan sa matag bata nga motambong sa serbisyo. Gibuhat nila kini pinaagi sa paghatag sa usa ka halapad nga mga kasinatian nga nakabase sa dula sa usa ka bukas nga palibot sa pagkat-on, diin ang mga bata gawasnon nga makalihok taliwala sa mga sulod og gawas nga lugar.

Adunay pipila nga gitumong nga pormal nga mga kalihokan, sama sa musika, mga istorya og panaghisgot. Sa dakong bahin sa adlaw, ang mga bata mag-inusarang mohimog desisyon kon asa sila magdula, kinsay makigdula nila, og unsa kadogay sila mogogol sa usa ka partikular nga kalihokan sa pagdula. Ang mga magtutudlo mohatag og suporta og giya kon ang mga bata nagkinahanglan og tabang.

Ang mga magtutudlo mogamit og lain-laing mga estratehiya sa pagtudlo aron suportahan ang mga bata sa pagpalambo sa gugma sa pagkat-on, mahimong maukiton, mausisahon og interesado sa ilang kalibutan og sa mga tawo nga ilang mahimamat. Mahimo silang mogiya sa dula, mangulo sa dula, o mag-observer sa mga bata nga nagdula sa kaugalingon.

Unsa ang nakat-unan sa mga bata sa panahon sa pagdula?

Nagahatag ang pagdula sa mga bata og mga oportunidad sa pagsulti og pagpangutana, pagpalambo og pagbansay sa bokabularyo og pinulongan, pagbasa og pagsulat, numeracy og sosyal nga mga kahanas. Pinaagi sa pagdula, ang mga bata nakakat-on unsaon sa pagkomunikar og pagpakig-uban sa ubang mga tawo.

Gigamit usab sa mga bata ang ilang imahinasyon sa pag-aksyon sa ilang naobserbahan, pananglitan;

- Nagpakaaron-ingnon nga nag-andam og mga pagkaon
- Pag-atiman sa usa ka bata
- Ingon usa ka bombero, usa ka doktor o usa ka tinderero.

Makatabang kini sa mga bata nga makakat-on sa pagsabot og masabtan ang ilang kalibotan og ilang komunidad.

"Ang dramatikong dula hinungdanon alang sa pagsuhid sa lainlaing mga identidad og punto sa panglantaw, lakip ang ideya nga nahisakop sa tibuok kalibotan nga komunidad. Kinahanglang suportahan ang mga bata aron maapresyar ang mga pagkaparehas og kalainan tali sa mga indibidwal og mga grupo, og sa pagtahod sa lain-laing mga panglantaw."

- VEYLDF, 2016, pg. 18

Samtang nagdula ang imong anak, makigsabot sila sa mga lagda aron matabangan sila nga makakat-on sa mga pamatasan nga madawat sa uban. Pananglitan, ang mga bata mahimong makahimo og mga lagda sa paghulat sa ilang turno sa usa ka duyan. Ang pagtogot sa mga bata nga maapil sa paghimo og mga lagda nga makatabang sa tanan nga magpabiling luwas, pag-atiman sa mga ekipo og pagsuporta sa patas og kaangayan, makatabang sa ilang panghunahuna og mga kahanas sa pagsulbad sa problema, og pagsuporta sa ilang pagpalambo sa komunikasyon og sosyal nga mga kahanas ingon man sa ilang mga kahanas sa numeracy og pagbasa og pagsulat.

Sa ilang pagdula, ang mga bata makatukod sa ilang kasamtangan nga kahibalo og mga ideya sa bag-o og makapaikag nga mga paagi.

Mahimong balik-balikon sa mga bata ang pipila ka mga kalihokan, magpameligro og magkat-on og magpraktis og mga kahanas, sama sa;

- pagsaka sa taas nga dapit nga nag-inusara
- paghanas sa usa ka jig-saw puzzle
- pagsul-ob sa ilang kaugalingong sinina o art smock
- pagbalanse sa usa ka pig-ot nga sagbayan
- paggamit og gunting sa ilang kaugalingon
- paglukso
- nagduso sa ilang kaugalingon sa usa ka duyan.

Kini nga mga kalampusan, dako og gamay, magantihon alang sa mga bata, ilang mga pamilya og alang sa mga magtutudlo nga nagsuporta sa ilang pagkat-on.

Ang pagdula naghatag sa mga bata og oportunidad sa; pagsaulog, pagkab-ot, paglampos, paghimo og mga sayop, pagpraktis, pagsulay sa bag-ong impormasyon o kahanas, pagporma og mga opinyon og pag-master sa bag-ong mga kahanas og kahibalo.

Ang pagdula mao ang paagi sa pagkat-on sa imong anak.

Mga Reperensya

Department of Education and Training, 2016. *Victorian Early Years Learning and Development Framework*.